

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΨΙΛΗ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΙ ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(Προσφυγή αριθ. 5805/14)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

18 Μαρτίου 2021

Η απόφαση αυτή είναι τελεσίδικη. Μπορεί να υποστεί μικροαλλαγές ως προς την μορφή.

Στην υπόθεση Καψίλη και λοιποί κατά Ελλάδα,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (πρώτο τμήμα), συνεδριάζοντας σε επιτροπή, η σύνθεση της οποίας έχει ως εξής:

Krzysztof Wojtyczek, *πρόεδρος,*

Λίνος-Αλέξανδρος Σισιλιάνος,

Lorraine Schembri Orland, *δικαστές,*

και Attila Teplán, *τελών χρέη αναπληρωτή γραμματέως τμήματος,*

Αφού έλαβε υπόψη:

την προσφυγή (αριθ. 5805/14) στρεφόμενη κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, με την οποία έξι υπήκοοι του Κράτους αυτού, τα ονόματα των οποίων αναγράφονται στο παράρτημα («οι προσφεύγοντες») προσέφυγαν ενώπιον του Δικαστηρίου δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») στις 23 Δεκεμβρίου 2013,

την απόφαση να γνωστοποιηθούν στην ελληνική κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») οι αιτιάσεις οι οποίες αφορούν τα άρθρα 6 § 1 (πρόσβαση σε δικαστήριο) και 13 της Σύμβασης και να κηρυχθεί η προσφυγή απαράδεκτη κατά τα λοιπά,

τις παρατηρήσεις των διαδίκων,

Αφού διασκέφθηκε σε δικαστικό συμβούλιο στις 16 Φεβρουαρίου 2021,

Εκδίδει την ακόλουθη απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την πιο πάνω ημερομηνία:

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η προσφυγή αφορά την δέσμευση της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων επί περισσότερο από 40 έτη ενόψει μιας απαλλοτρίωσης η οποία ουδέποτε έλαβε χώρα.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από την κυρία Π. Παπαρρηγοπούλου, δικηγόρο Αθηνών. Η δεύτερη προσφεύγουσα είναι η κόρη της πρώτης

προσφεύγουσας και σύζυγος του έκτου προσφεύγοντος. Η τρίτη, η τέταρτη και ο πέμπτος των προσφευγόντων είναι τα τέκνα του έκτου προσφεύγοντος και της δεύτερης προσφεύγουσας.

3. Η Κυβέρνηση εκπροσωπήθηκε από την αντιπρόσωπό της, κυρία Α. Μαγριππή, δικαστική πληρεξούσια του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Α. Οι διαδοχικές διαδικασίες σχετικά με την απαλλοτρίωση της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων ενόψει της κατασκευής ενός σταδίου

4. Ένα διάταγμα της 27 Νοεμβρίου 1972 τροποποίησε το ρυμοτομικό σχέδιου του δήμου Μοσχάτου ενοποιώντας τα οικοδομικά τετράγωνα 128, 129, 130, 131 και 132 ενόψει της κατασκευής ενός σταδίου. Στο οικοδομικό τετράγωνο 129, υπήρχε ένα οικόπεδο 2.387,37 τετραγωνικών μέτρων που περιείχε είκοσι δύο βιομηχανικά κτίρια στα οποία λειτουργούσε μία επιχείρηση παραγωγής συνθετικών νημάτων. Η επιχείρηση ανήκε αρχικά στον έκτο προσφεύγοντα και στον πατέρα της δεύτερης προσφεύγουσας. Το οικοδομικό τετράγωνο 129 δεν αποχαρακτηρίστηκε ποτέ ως χώρος προοριζόμενος για την κατασκευή ενός σταδίου και δεν απετέλεσε το αντικείμενο μιας διαδικασίας απαλλοτρίωσης.

5. Με την με αριθμό 3780/2003 απόφασή του με ημερομηνία 31 Δεκεμβρίου 2003, το διοικητικό πρωτοδικείο Πειραιώς έκανε δεκτή μία προσφυγή κατά του Δημοσίου και διέταξε την άρση της δέσμευσης των ακινήτων του οικοδομικού τετραγώνου 129 για τον λόγο ότι είχαν παρέλθει τριάντα έτη χωρίς να έχουν ληφθεί μέτρα για την υλοποίηση της απαλλοτρίωσης.

6. Στις 8 Δεκεμβρίου 2003, ο νομάρχης Αθηνών ανακάλεσε μία από τις προγενέστερες αποφάσεις του με την οποία ανανέωνε την άδεια λειτουργίας του εργοστασίου για τον λόγο ότι το εργοστάσιο λειτουργούσε μέσα σε αυθαίρετα κτίσματα τα οποία στερούνταν αδείας οικοδομής για βιομηχανική χρήση. Κατά συνέπεια, η λειτουργία του εργοστασίου διακόπηκε και, στις 31 Μαρτίου 2004, τα μηχανήματά του σφραγίσθηκαν.

7. Η εταιρεία κατέθεσε τότε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας μία αίτηση ακύρωσης της απόφασης της 8 Δεκεμβρίου 2003 του νομάρχη, σε συνδυασμό με μία αίτηση αναστολής της εκτέλεσης της τελευταίας. Εν τούτοις,

στις 16 Ιουνίου 2006, η επιτροπή αναστολών του Συμβουλίου της Επικρατείας απέρριψε την αίτηση αναστολής, ελλείψει αντικειμένου, δεδομένου ότι η εταιρεία είχε παραιτηθεί από την αίτηση ακύρωσής της.

8. Εν τω μεταξύ, στις 15 Σεπτεμβρίου 2003, η δεύτερη προσφεύγουσα είχε καταθέσει στην διεύθυνση πολεοδομίας του δήμου Μοσχάτου μία αίτηση τακτοποίησης των κτιρίων που ευρίσκονταν μέσα στο οικόπεδό τους. Η αίτηση αυτή απορρίφθηκε σιωπηρά.

9. Το 2004, η τράπεζα Eurobank παραχώρησε στους προσφεύγοντες ένα δάνειο 1.300.000 ευρώ προκειμένου να μεταφέρουν την επιχείρησή τους σε άλλο τόπο.

10. Η πρώτη και η δεύτερη προσφεύγουσα προσέφυγαν τότε ενώπιον του διοικητικού εφετείου Πειραιά με μία αίτηση ακύρωσης της πιο πάνω αναφερόμενης σιωπηρής απόρριψης.

11. Στις 5 Ιουλίου 2005, η πρώτη προσφεύγουσα μεταβίβασε ένα τμήμα της ιδιοκτησίας προς τους άλλους προσφεύγοντες με δωρεά (με παρακράτηση της επικαρπίας) συσταθείσα ενώπιον συμβολαιογράφου.

12. Στις 22 Σεπτεμβρίου 2005, ο νομάρχης Αθηνών, κατόπιν της απόφασης με αριθμό 3780/2003 και μιας αίτησης των προσφευγόντων προς την κατεύθυνση αυτή, προέβη στην άρση της απαλλοτρίωσης, αλλά αποφάσισε να επιβάλει μία νέα απαλλοτρίωση ενός τμήματος του οικοδομικού τετραγώνου 129 το οποίο περιελάμβανε το ακίνητο των προσφευγόντων, για τους σκοπούς της κατασκευής του σταδίου.

13. Με την με αριθμό 1097/2007 απόφασή του, το διοικητικό εφετείο απέρριψε την αίτηση ακύρωσης. Το Συμβούλιο της Επικρατείας επικύρωσε την απόφαση του διοικητικού εφετείου (απόφαση αριθ. 5494/2012). Έκρινε ότι η υποχρέωση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση (εν προκειμένω την απόφαση με αριθμό 3780/2003) η οποία είχε δεχθεί την προσφυγή για την άρση της απαλλοτρίωσης ή ενός πολεοδομικού βάρους που είχαν διατηρηθεί πέραν μιας λογικής προθεσμίας, δεν σήμαινε την υποχρεωτική μετατροπή του οικοπέδου για το οποίο επρόκειτο σε οικοδομήσιμο οικόπεδο, αλλά την άρση της πολεοδομικής δέσμευσης και, ταυτόχρονα, την επανεπιβολή

μιας απαλλοτρίωσης όπως συνέβη εν προκειμένω με την πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση του νομάρχη της 22 Σεπτεμβρίου 2005.

14. Στις 25 Ιουνίου 2008, το δημοτικό συμβούλιο του Μοσχάτου αποφάσισε να επιβάλει για τρίτη φορά την απαλλοτρίωση μιας έκτασης 5.949,47 τετραγωνικών μέτρων, αποτελούμενης από τέσσερις ιδιοκτησίες, μεταξύ των οποίων και εκείνης των προσφευγόντων, για τις ανάγκες της δημιουργίας αθλητικών εγκαταστάσεων.

15. Με την με αριθμό 589/2010 του μονομελούς πρωτοδικείου Αθηνών αναγνώρισε τους προσφεύγοντες ως δικαιούχους της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης. Τα δικαιώματα των προσφευγόντων επί της ιδιοκτησίας περιγράφονταν ως εξής:

Σταυρούλα Καψίλη: την επικαρπία σε ποσοστό 60%, Ελένη Τριάντη: την πλήρη κυριότητα σε ποσοστό 40% και την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 26%, Κωνσταντίνος Τριάντης: την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 6,5%, Σταυρούλα – Μυρτώ Τριάντη: την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 4,5%, Γεώργιος Τριάντης: την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 16%, και Αλεξάνδρα Τριάντη: την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 7%.

16. Στην συνέχεια, με μία άλλη απόφαση με αριθμό 534/2010 της 6 Ιουλίου 2010, το ίδιο αυτό δικαστήριο όρισε την προσωρινή τιμή μονάδος της αποζημίωσης αυτής. Με την με αριθμό 5830/2011 απόφασή του, το εφετείο Αθηνών όρισε την οριστική τιμή μονάδας της τελευταίας (το σύνολο της οποίας ανερχόταν σε 3.770.121,03 ευρώ).

17. Με την με αριθμό 131/2012 απόφαση της 15 Ιουνίου 2012, το δημοτικό συμβούλιο του Μοσχάτου : (α) απέρριψε την από 7 Φεβρουαρίου 2012 αίτηση των προσφευγόντων, με την αυτοί ζητούσαν την διατήρηση της απαλλοτρίωσης, την άμεση εξόφληση των 2/5^{ων} της αποζημίωσης η οποία είχε οριστεί από το εφετείο και την καταβολή του υπολοίπου σε μηνιαίες δόσεις εξαιτίας της οικονομικής αδυναμίας του δήμου να καταβάλει το συνολικό ποσό, (β) επικύρωσε την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης εξαιτίας της μη καταβολής της αποζημίωσης εντός της προθεσμίας των δεκαοκτώ μηνών από την

ημερομηνία έκδοσης της απόφασης με αριθμό 534/2010 του μονομελούς πρωτοδικείου.

Β. Η διατήρηση της δέσμευσης της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων εξαιτίας της αδυναμίας των τελευταίων να επιτύχουν την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου έτσι ώστε το ακίνητό τους να καταστεί οικοδομήσιμο και των διαπραγματεύσεων με τον δήμο κατόπιν της πρότασής του να αγοράσει την ιδιοκτησία τους

18. Στις 19 Σεπτεμβρίου 2012, το δημοτικό συμβούλιο του Μοσχάτου ανέβαλε την απόφασή του επί μίας πρότασης να αποχαρακτηρίσει το οικοδομικό τετράγωνο 129 από χώρο προοριζόμενο για την κατασκευή σταδίου και να το μετατρέψει σε χώρο προοριζόμενο για την κατασκευή κατοικιών (απόφαση αριθ. 242/2012). Με μία νέα απόφαση με αριθμό 325/2012, το δημοτικό συμβούλιο αποφάσισε ότι ορισμένες ιδιοκτησίες μεταξύ των οποίων και εκείνη των προσφευγόντων δεν αποτελούσαν πλέον έκταση προς απαλλοτρίωση. Αποφάσισε έτσι να αρχίσει διαπραγματεύσεις με τους ενδιαφερόμενους ιδιοκτήτες προκειμένου να αγοράσει απευθείας από αυτούς ορισμένα τμήματα του οικοδομικού τετραγώνου 129. Εν τούτοις, στις 19 Δεκεμβρίου 2013, το δημοτικό συμβούλιο υπαναχώρησε από την απόφασή του της απευθείας αγοράς των οικοπέδων από τους ενδιαφερόμενους ιδιοκτήτες.

19. Στις 16 Φεβρουαρίου 2014, η πρώτη προσφεύγουσα, Σταυρούλα Καψίλη, απεβίωσε. Δεδομένου ότι η επικαρπία συνενώθηκε με την ψιλή κυριότητα ορισμένων από τους προσφεύγοντος (άρθρα 1167-1168 του Αστικού Κώδικα), τα δικαιώματα των τελευταίων τροποποιήθηκαν ως εξής:

Ελένη Τριάντη: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 66%, Κωνσταντίνος Τριάντης: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 6,5%, Σταυρούλα – Μυρτώ Τριάντη: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 4,5%, Γεώργιος Τριάντης: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 16% εξ αδιαιρέτου, Αλεξάνδρα Τριάντη: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 7% εξ αδιαιρέτου.

20. Στις 12 Μαΐου 2014, μία επιτροπή του δήμου πρότεινε στο δημοτικό συμβούλιο να λάβει μία οριστική απόφαση ως προς την μετατροπή του

οικοδομικού τετραγώνου 129 σε ζώνη κατοικίας και όχι για να κατασκευαστεί σε αυτό ένα στάδιο. Εν τούτοις, στις 4 Φεβρουαρίου 2015, το δημοτικό συμβούλιο αποφάσισε εκ νέου να αναβάλει την απόφασή του ως προς το ζήτημα αυτό.

21. Στις 10 Μαρτίου 2015, ο δήμος Μοσχάτου επανέλαβε την προσφορά του προς του ιδιοκτήτες των οικοπέδων του οικοδομικού τετραγώνου 129 για την απευθείας αγορά της ιδιοκτησίας τους, τονίζοντάς τους ότι, σε περίπτωση συμφωνίας, θα εκκινούσε την διαδικασία της τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου. Στις 22 Μαρτίου 2015, οι προσφεύγοντες απέρριψαν την προσφορά του δήμου και ζήτησαν να ολοκληρωθεί η διαδικασία της τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου προκειμένου το οικόπεδό τους να καταστεί οικοδομήσιμο.

22. Την 1^η Σεπτεμβρίου 2015, οι προσφεύγοντες κατέθεσαν μία αίτηση κατ' εφαρμογήν του άρθρου 3 του νόμου 4315/2014 (πιο κάτω παράγραφος 33).

23. Στις 18 Νοεμβρίου 2015, το δημοτικό συμβούλιο ενέκρινε την αρχή της τροποποίησης του σχεδίου πόλεως, αλλά κανένα συγκεκριμένο μέτρο δεν ακολούθησε, όσον αφορά την οικοδομησιμότητα του οικοπέδου, κατά τρόπο ώστε αυτό να θεωρείται σήμερα ως «πολεοδομικά αρρύθμιστο»,

24. Από τις 20 Μαρτίου 2018, τα ζητήματα τα σχετικά με την τροποποίηση σχεδίων πόλεως ανατέθηκαν στο Υπουργείο Ενεργείας το οποίο έπρεπε να αποφασίσει με διάταγμα κατόπιν γνωμοδότησης του Συμβουλίου Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (ΣΥ.ΠΟ.ΘΑ.). Στις 3 Μαΐου 2019, το ΣΥ.ΠΟ.ΘΑ. εξέδωσε μία ευνοϊκή γνωμοδότηση όσον αφορά την τροποποίηση του σχεδίου σχετικά με το οικοδομικό τετράγωνο 129.

25. Στις 16 Σεπτεμβρίου 2020, η τράπεζα Eurobank, η οποία είχε χορηγήσει το έτος 2004 το δάνειο για την μετεγκατάσταση της εταιρείας, έθεσε σε πλειστηριασμό έναντι τιμήματος 642.800 ευρώ τον εξοπλισμό της τελευταίας, η οποία είναι πλέον αναγκασμένη να αναστείλει πλήρως την λειτουργία της.

Γ. Οι αγωγές αποζημίωσης των προσφευγόντων κατά του Δημοσίου στην βάση των άρθρων 105 – 106 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα

26. Στις 29 Δεκεμβρίου 2014, οι προσφεύγοντες (εκτός της πρώτης προσφεύγουσας η οποία είχε αποβιώσει στις 16 Φεβρουαρίου 2014) κατέθεσαν

μία αγωγή αποζημίωσης στην βάση των άρθρων 105 – 106 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα κατά του Δημοσίου, της Περιφέρειας και του δήμου Μοσχάτου. Ζητούσαν έκαστος αποζημιώσεις οι οποίες ποικίλλουν μεταξύ 16.361,57 και 66.812 ευρώ στην βάση των πιο πάνω αναφερομένων άρθρων καθώς και 30.000 για την ηθική βλάβη λόγω της υπερβολικής διάρκειας της δέσμευσης της ιδιοκτησίας τους. Υποστήριζαν ότι η ιδιοκτησία τους ήταν πολεοδομικά αρρυθμιστη και ότι δεν μπορούσαν να την διαθέσουν, γεγονός το οποίο ήταν αντίθετο προς το άρθρο 20 του Συντάγματος και το ανάλογό του, το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης.

27. Με την με αριθμό 3343/2019 απόφαση του της 15 Μαρτίου 2019, το διοικητικό πρωτοδικείο Αθηνών δέχθηκε εν μέρει την αγωγή των προσφευγόντων. Αναγνώρισε την υποχρέωση του Κράτους να καταβάλει 15.000 ευρώ στον έκτο προσφεύγοντα, 10.000 ευρώ στον πέμπτο προσφεύγοντα, 10.000 ευρώ στην τέταρτη προσφεύγουσα, 10.000 ευρώ στην τρίτη προσφεύγουσα και 30.000 ευρώ στην δεύτερη προσφεύγουσα.

28. Οι προσφεύγοντες και το Δημόσιο άσκησαν έφεση κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του διοικητικού εφετείου. Η συζήτηση έλαβε χώρα στις 22 Ιανουαρίου 2020 και η διαδικασία εκκρεμεί ακόμη.

29. Στις 10 Νοεμβρίου 2017, οι ίδιοι προσφεύγοντες προσέφυγαν ενώπιον του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών με μία νέα αγωγή αποζημίωσης κατά του Δημοσίου, στην βάση του προαναφερομένου άρθρου 105, ζητώντας ως αποζημίωση το ποσό των 3.770.121,03 ευρώ, το οποίο είχε οριστεί από το εφετείο ως οριστικό ύψος της οριστικής αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης. Η δικάσιμος, η οποία είχε οριστεί αρχικά για τις 5 Ιουνίου 2020, αναβλήθηκε για τις 18 Σεπτεμβρίου 2020, ημερομηνία κατά την οποία η συζήτηση έλαβε χώρα. Από τις τελευταίες πληροφορίες που παρασχέθηκαν από τους διαδίκους, προκύπτει ότι η διαδικασία εκκρεμεί ακόμη.

ΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

30. Το άρθρο 11 (σχετικά με την ανάκληση και την άρση μιας απαλλοτρίωσης η ο οποία εν τέλει δεν συντελέστηκε) του νόμου 2882/2001 όριζε:

« (...)

3. Η αναγκαστική απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εάν δεν συντελεστεί μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης (...). Η αρμόδια για την κήρυξη της απαλλοτρίωσης αρχή υποχρεούται να εκδώσει μέσα σε τέσσερις μήνες από τη λήξη της προθεσμίας του προηγούμενου εδαφίου βεβαιωτική πράξη για την επελθούσα αυτοδίκαιη άρση. (...)

4. Εάν περάσουν άπρακτες οι κατά τις προηγούμενες παραγράφους 2 και 3 προθεσμίες (...), κάθε ενδιαφερόμενος δύναται να ζητήσει από το (...) διοικητικό πρωτοδικείο την έκδοση δικαστικής απόφασης, με την οποία να ακυρώνεται η προσβληθείσα πράξη ή παράλειψη και να βεβαιώνεται η αυτοδίκαιη (...) επελθούσα άρση της απαλλοτρίωσης (...)

31. Σύμφωνα με την συναφή νομολογία, κατόπιν της άρσης της απαλλοτρίωσης ενός οικοπέδου, αυτό δεν καθίσταται αυτομάτως οικοδομήσιμο. Η διοίκηση θα εκτιμήσει αν συντρέχουν λόγοι οι οποίοι δεν επιτρέπουν την δόμηση, όπως τα χαρακτηριστικά του οικοπέδου, τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά του τόπου στον οποίο κείται το οικόπεδο, το νομικό καθεστώς και η τοπογραφία του τόπου αυτού, η ανάγκη της επιβολής μιας νέας απαλλοτρίωσης.

32. Αν η αίτηση ακύρωσης ενός θιγόμενου ιδιοκτήτη κατά της παράλειψης της διοίκησης να άρει την απαλλοτρίωση γίνει δεκτή από το δικαστήριο, αυτό οφείλει να παραπέμψει την υπόθεση στην διοίκηση έτσι ώστε αυτή να συμμορφωθεί προς την δικαστική απόφαση, είτε τροποποιώντας το σχέδιο πόλεως προκειμένου να τροποποιηθεί ο χαρακτηρισμός του οικοπέδου ο οποίος δικαιολογεί την αποζημίωση, είτε επανεπιβάλλοντας την απαλλοτρίωση, είτε προσδιορίζοντας αν το οικόπεδο πρέπει να εξαιρεθεί, για έναν νόμιμο λόγο, από το σχέδιο πόλεως.

33. Οι συναφείς διατάξεις του άρθρου 3 του νόμου 4315/2014 είναι διατυπωμένες ως εξής:

«Μετά την παρέλευση δεκαπενταετίας από την έγκριση του ρυμοτομικού σχεδίου με το οποίο επιβλήθηκε για πρώτη φορά η ρυμοτομική απαλλοτρίωση ή δέσμευση του ακινήτου (...), επέρχεται αυτοδίκαια άρση της απαλλοτρίωσης (...) χωρίς να απαιτείται η έκδοση σχετικής διαπιστωτικής απόφασης. Ο ιδιοκτήτης του ακινήτου, εφόσον δεν έχει ασκηθεί αίτηση για το δικαστικό καθορισμό της αποζημίωσης ή έχει παρέλθει δεκαοκτάμηνο από τη δημοσίευση είτε της απόφασης προσωρινού καθορισμού της αποζημίωσης είτε της απόφασης οριστικού καθορισμού της αποζημίωσης (...) αιτείται προς τον οικείο δήμο (...) την τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, προκειμένου το ακίνητο να καταστεί οικοδομήσιμο. (...)

13. (...) Εντός αποκλειστικής προθεσμίας εννέα (9) μηνών από την έναρξη των διαδικασιών τροποποίησης του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου, με πράξη του οργάνου που είναι αρμόδιο για την τροποποίηση του σχεδίου ανακαλείται αυτοδίκαια η ρυμοτομική απαλλοτρίωση ή δέσμευση και τροποποιείται το σχέδιο καθιστώντας το χώρο οικοδομήσιμο.»

34. Σχετικά με το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο και την πρακτική, αναφερθείτε επίσης στην απόφαση *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας κατά Ελλάδας* (αριθ. 26914/07, §§ 19-26, 2 Απριλίου 2009), καθώς και στην απόφαση *Πιαλόπουλος και λοιποί κατά Ελλάδας* (αριθ. 2), αριθ. 40758/2009, §§ 24-29, 7 Σεπτεμβρίου 2017).

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

I. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 § 1 ΚΑΙ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

35. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται διότι η άρνηση των εθνικών αρχών να συμμορφωθούν προς την απόφαση με αριθμό 3780/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών και να λάβουν τα αναγκαία μέτρα έτσι ώστε, κατόπιν της άρσης της απαλλοτρίωσης, το ρυμοτομικό σχέδιο το οποίο αφορούσε την

ιδιοκτησία τους να επανέλθει στην προηγούμενη κατάσταση του, προσέβαλε το δικαίωμά τους σε μία πραγματική ένδικη προστασία των δικαιωμάτων τους αστικής φύσεως. Επικαλούνται τα άρθρα 6 § 1 και 13 της Σύμβασης, τα οποία έχουν ως εξής:

Άρθρο 6 § 1

«Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δικαίως (...) υπό (...) δικαστηρίου (...) το οποίον θα αποφασίση (...) επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως (...)

Άρθρο 13

«Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη (...) Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των.»

A. Επί του παραδεκτού

1. Ασυμβατότητα ratione personae

36. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η πρώτη προσφεύγουσα απεβίωσε στις 16 Φεβρουαρίου 2014, αλλά οι άλλοι προσφεύγοντες δεν εκδήλωσαν, κατά τον χρόνο κατάθεσης της προσφυγής, την επιθυμία να συνεχίσουν την διαδικασία στο όνομά της, ως κληρονόμοι της, και δεν προσκόμισαν πιστοποιητικό εγγυτέρων συγγενών ούτε πιστοποιητικό μη δημοσίευσης διαθήκης της αποβιώσασας προκειμένου να συμμορφωθούν προς τις απαιτήσεις του άρθρου 1710 του Αστικού Κώδικα.

37. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι η τρίτη, η τέταρτη και ο πέμπτος από τους προσφεύγοντες, τα εγγόνια της πρώτης προσφεύγουσας, είχαν αποκτήσει την ψιλή κυριότητα του επιδίκου ακινήτου, με δωρεά από την γιαγιά τους. Μετά τον θάνατο της πρώτης προσφεύγουσας, η επικαρπία συνενώθηκε με την ψιλή κυριότητα όπως προβλέπεται από τον Αστικό Κώδικα. Κατά συνέπεια, αυτοί υπογραμμίζουν ότι το πιστοποιητικό εγγυτέρων συγγενών δεν έχει εφαρμογή εν

προκειμένω, διότι οι πιο πάνω αναφερόμενοι προσφεύγοντες είναι ειδικοί και όχι καθολικοί διάδοχοι και ότι η επικαρπία συνενώθηκε με την ψιλή κυριότητα κατά τον χρόνο του θανάτου της πρώτης προσφεύγουσας.

38. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι, με τον όρο «θύμα», το άρθρο 34 της Σύμβασης ορίζει το πρόσωπο το οποίο θίγεται άμεσα από την επίδικη πράξη ή παράλειψη, της ύπαρξης μιας αθέτησης των απαιτήσεων της Σύμβασης νοούμενης ακόμη και εν απουσία ζημίας (*Βεντούρης και Βεντούρη κατά Ελλάδας*, αριθ. 45290/11, § 38, 14 Ιανουαρίου 2016).

39. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 5 Ιουλίου 2005, η πρώτη προσφεύγουσα μεταβίβασε ένα τμήμα της ιδιοκτησίας στους άλλους προσφεύγοντες με δωρεά (με παρακράτηση της επικαρπίας) η οποία καταρτίσθηκε ενώπιον συμβολαιογράφου. Με την με αριθμό 589/2010 απόφασή του, το μονομελές πρωτοδικείο Αθηνών αναγνώρισε τους προσφεύγοντες ως δικαιούχους της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης, τόσο ως επικαρπωτές όσο και ως ψιλούς κυρίους, κατά τα ακόλουθα ποσοστά: Σταυρούλα Καψίλη: την επικαρπία σε ποσοστό 60%, Ελένη Τριάντη: την πλήρη κυριότητα σε ποσοστό 40% και την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 26%, Κωνσταντίνος Τριάντης: την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 6,5%, Σταυρούλα – Μυρτώ Τριάντη: την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 4,5%, Γεώργιος Τριάντης: την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 16%, και Αλεξάνδρα Τριάντη: την ψιλή κυριότητα σε ποσοστό 7%.

40. Το Δικαστήριο σημειώνει επίσης ότι στις 16 Φεβρουαρίου 2014, ημερομηνία του θανάτου της πρώτης προσφεύγουσας, τα δικαιώματα κυριότητας των προσφυγόντων επί του επιδίκου ακινήτου αναλύονταν ως εξής: Ελένη Τριάντη: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 66%, Κωνσταντίνος Τριάντης: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 6,5%, Σταυρούλα – Μυρτώ Τριάντη: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 4,5%, Γεώργιος Τριάντης: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 16% εξ αδιαιρέτου, Αλεξάνδρα Τριάντη: πλήρης κυριότητα σε ποσοστό 7% εξ αδιαιρέτου (πιο πάνω παράγραφος 19).

41. Όμως, μέσα στο πλαίσιο της παρούσας αιτίας, οι προσφεύγοντες παραπονούνται για την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση αριθ. 3780/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου Αθηνών σχετικά με την

δέσμευση του ακινήτου του οποίου έχουν την κυριότητα. Αυτοί θίγονται επομένως άμεσα από την επίδικη παράλειψη.

42. Η τρίτη, η τέταρτη και ο πέμπτος των προσφευγόντων μπορούν συνεπώς να ισχυρισθούν ότι είναι θύματα της επικαλούμενης παραβίασης.

2.Μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων

43. Η Κυβέρνηση καλεί το Δικαστήριο να απορρίψει την προσφυγή ως πρόωρη ή εξαιτίας της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων, για τους ακόλουθους λόγους:

-οι δύο αγωγές αποζημίωσης στην βάση των άρθρων 105 – 106 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα εκκρεμούν ακόμη ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων,

-η τρίτη, η τέταρτη, ο πέμπτος και ο έκτος των προσφευγόντων δεν ήταν διάδικοι στις διαδικασίες ενώπιον του διοικητικού εφετείου και του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι οποίες περατώθηκαν με την απόφαση με αριθμό 5494/2012 του τελευταίου, προκειμένου να παραπονεθούν για την παράλειψη των αρχών να άρουν την απαλλοτρίωση,

-το αντικείμενο της αίτησης της πρώτης και της δεύτερης των προσφευγόντων ενώπιον του διοικητικού εφετείου και του Συμβουλίου της Επικρατείας ήταν η ακύρωση της σιωπηρής άρνησης της διοίκησης να νομιμοποιήσει τα παράνομα κτίσματα του εργοστασίου και όχι την ακύρωση της άρνησης της τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου,

-οι προσφεύγοντες παρέλειψαν να προσφύγουν (στην βάση του άρθρου 3 του νόμου 3068/2002) ενώπιον της τριμελούς επιτροπής του διοικητικού πρωτοδικείου για να παραπονεθούν για την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση με αριθμό 3780/2003 του δικαστηρίου αυτού,

-η πρώτη προσφεύγουσα δεν κατέθεσε οποιοδήποτε ένδικο βοήθημα: ούτε αυτό του πιο πάνω αναφερόμενου άρθρου 105 ούτε εκείνο του άρθρου 3 του νόμου 3068/2002.

44. Κατά πρώτο λόγο, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι δεν μπορούσαν να ασκήσουν ένα ένδικο βοήθημα κατά της άρνησης του δήμου να τροποποιήσει το

ρυμοτομικό σχέδιο διότι η τροποποίηση αυτή δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί παρά μόνον κατά την κρίση της διοίκησης και δεν πρόκειται για μία «δέσμια αρμοδιότητα» της διοίκησης η οποία θα έπρεπε αυτομάτως να ακολουθήσει την δικαστική ακύρωση μιας απαλλοτρίωσης. Εξάλλου, η τροποποίηση αυτή ήταν εν προκειμένω αδύνατη λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι το 2005 ο νομάρχης επέβαλε μία νέα απαλλοτρίωση.

45. Κατά δεύτερο λόγο, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι οι αγωγές στην βάση των άρθρων 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα αφορούν την ζημία την οποία υπέστησαν εξαιτίας της παράνομης στέρησης της ιδιοκτησίας τους και δεν αφορούν την παραβίαση των άρθρων που προστατεύονται από τα άρθρα 6 και 13 της Σύμβασης. Επίσης, η πρώτη αγωγή επεδίωκε την αποκατάσταση της ζημίας την οποία είχαν υποστεί εξαιτίας του δανείου το οποίο είχαν ζητήσει για την μετεγκατάσταση της επιχείρησής τους.

46. Κατά τρίτο λόγο, οι προσφεύγοντες τονίζουν ότι το ένδικο βοήθημα το οποίο προβλέπεται από το άρθρο 3 του νόμου 3068/2002 επιτρέπει μόνον την επιβολή μιας κύρωσης στην διοίκηση και όχι την άμεση εκτέλεση της δικαστικής απόφασης ούτε την αποκατάσταση της ζημίας.

47. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η υποχρέωση της εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων επιβάλλει στους προσφεύγοντες να κάνουν μία κανονική χρήση των διαθέσιμων ενδίκων βοηθημάτων τα οποία είναι διαθέσιμα και επαρκή για να τους επιτρέψουν να επιτύχουν την επανόρθωση των παραβιάσεων που επικαλούνται. Αυτά τα ένδικα βοηθήματα πρέπει να υφίστανται σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας όχι μόνον στην θεωρία αλλά και στην πρακτική, χωρίς τον οποίο αυτά στερούνται της επιθυμητής αποτελεσματικότητας και προσβασιμότητας (πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Akdivar και λοιποί*, § 66). Προκειμένου να κριθεί αποτελεσματικό, ένα ένδικο βοήθημα πρέπει να είναι ικανό να θεραπεύσει αμέσως την επίδικη κατάσταση και να παρουσιάζει εύλογες προοπτικές επιτυχίας (*Balogh κατά Ουγγαρίας*, αριθ. 47940/99, 20 Ιουλίου 2004, και *Sejdovic κατά Ιταλίας* [GC], αριθ. 56581/00, § 46, CEDH 2006-II).

48. Όσον αφορά την παράλειψη των προσφευγόντων να προσφύγει ενώπιον της τριμελούς επιτροπής του διοικητικού πρωτοδικείου, το Δικαστήριο είχε ήδη

την ευκαιρία να εξετάσει ενστάσεις αυτού του τύπου εκ μέρους της Κυβέρνησης σε υποθέσεις οι οποίες εγείρουν το ίδιο είδος της αιτίας (βλέπε μεταξύ άλλων *Ρομποτή και Ρομποτής κατά Ελλάδα*, αριθ. 14263/04, §§ 19-20, 25 Ιανουαρίου 2007, *Γεωργούλης και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 38752/04, § 19, 21 Ιουνίου 2007, *Κανελλόπουλος κατά Ελλάδα*, αριθ. 11325/06, §§ 19-20, 21 Φεβρουαρίου 2008, και *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας κατά Ελλάδα*, αριθ. 26914/07, § 30, 2 Απριλίου 2009) και να συμπεράνει την αναποτελεσματικότητά του. Δεν βλέπει τον λόγο να αποστεί εν προκειμένω από τα συμπεράσματα τα οποία έχει εξαγάγει στις πιο πάνω αναφερόμενες υποθέσεις. Η συγκεκριμένη ένσταση πρέπει συνεπώς να απορριφθεί.

49. Όσον αφορά το σκέλος της ένστασης σχετικά με το γεγονός ότι αγωγή των προσφευγόντων στην βάση των άρθρων 105 και 106 του εισαγωγικού νόμου του Αστικού Κώδικα είναι εκκρεμής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, το Δικαστήριο εκτιμά ότι είναι άσχετο με την αιτίαση η οποία έλκεται από το άρθρο 6 § 1 που το Δικαστήριο έχει να εξετάσει. Έχοντας μόνον αποζημιωτικό χαρακτήρα, η αγωγή αυτή δεν επιτρέπει στους ενδιαφερόμενους να προβάλουν στο εσωτερικό δίκαιο τις αξιώσεις τους όσον αφορά την άρση ενός βάρους το οποίο βαρύνει την ιδιοκτησία τους και να επιτύχουν την αποκατάσταση του *status quo ante*. Στην πραγματικότητα, η αγωγή στην βάση των πιο πάνω αναφερομένων άρθρων έχει εφαρμογή μόνον όσον αφορά την αιτίαση η οποία έλκεται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1 την οποία το Δικαστήριο κήρυξε απαράδεκτη ως πρόωρη κατά το στάδιο της κοινοποίησης της προσφυγής.

50. Τέλος, το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι υπόλοιποι ισχυρισμοί της Κυβέρνησης όσον αφορά την μη εξάντληση των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων συνδέονται στενά με το βάσιμο της αιτίας η οποία έλκεται από το άρθρο 6 § 1 και το Δικαστήριο θα τους εξετάσει μαζί με την ουσία της υπόθεσης.

Διαπιστώνοντας ότι η προσφυγή δεν είναι προδήλως αβάσιμη ή απαράδεκτη για έναν άλλο λόγο προβλεπόμενο από το άρθρο 35 της Σύμβασης, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

52. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι όχι μόνον η διοίκηση δεν συμμορφώθηκε προς την απόφαση αριθ. 3780/2003 αλλά ότι και καμία δικαστική απόφαση που τους αφορά δεν εκτελέστηκε, γεγονός το οποίο είχε επιζήμιες συνέπειες για την επιχείρησή τους. Εξαιτίας των διαδοχικών απαλλοτριώσεων και της αδυναμίας να λάβουν μία άδεια οικοδομής για την νομιμοποίηση των κτιρίων της επιχείρησής τους, αυτοί αναγκάστηκαν να τα εγκαταλείψουν και η λειτουργία του εργοστασίου να διακοπεί. Το κύριο μέλημα των αρχών δεν ήταν να άρουν την απαλλοτρίωση ή να τους αποζημιώσουν, αλλά να διατηρήσουν πάση θυσία την απαλλοτρίωση χωρίς να τους καταβάλουν την αποζημίωση. Συν τοις άλλοις, οι αρχές, και ιδίως ο δήμος Μοσχάτου, απέκρυσαν τις πληροφορίες τις οποίες είχαν από το έτος 2005 σχετικά με την οικονομική αδυναμία του δήμου να καταβάλει την αποζημίωση της απαλλοτρίωσης. Η πρόταση του δήμου να αγοράσει την ιδιοκτησία και να εκκινήσει διαπραγματεύσεις προς τον σκοπό αυτό ήταν απατηλή διότι αυτός γνώριζε ήδη ότι δεν διέθετε τα αναγκαία κεφάλαια.

53. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι, με την από 22 Σεπτεμβρίου 2005 απόφασή του, ο νομάρχης, αίροντας την απαλλοτρίωση η οποία επιβλήθηκε το 1972, αποφάσισε να επιβάλει εκ νέου μία απαλλοτρίωση σε ένα τμήμα του οικοδομικού τετραγώνου 129 το οποίο περιελάμβανε το ακίνητο των προσφευγόντων. Επίσης, με την με αριθμό 131/2012 της 15 Ιουνίου 2012, το δημοτικό συμβούλιο του Μοσχάτου επικύρωσε την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης εξαιτίας της μη καταβολής της αποζημίωσης εντός μιας προθεσμίας δεκαοκτώ μηνών από την ημερομηνία της απόφασης με αριθμό 534/2010 του πρωτοδικείου. Κατά συνέπεια, αντίθετα με άλλες παρόμοιες υποθέσεις οι οποίες έχουν εξετασθεί από το Δικαστήριο (βλέπε, για παράδειγμα, την απόφαση *Βεντούρης και Βεντούρη κατά Ελλάδας*, αριθ. 45290/11, 14 Ιανουαρίου 2016), δεν υπήρξε άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση: μέχρι σήμερα, οι προσφεύγοντες δεν στερήθηκαν της ιδιοκτησίας τους και οι απαλλοτριώσεις ήρθαν. Το ζήτημα της άδειας οικοδομής στο οικόπεδο είναι διαφορετικό και, εκτός από τις δύο πρώτες προσφεύγουσες, ουδέποτε προβλήθηκε ενώπιον των δικαστηρίων από τους άλλους προσφεύγοντες. Επιπροσθέτως, το ζήτημα της τροποποίησης του

ρυμοτομικού σχεδίου προκειμένου να χαρακτηριστεί το οικοπέδο ως ζώνη κατοικίας επίσης ουδέποτε προβλήθηκε ενώπιον των δικαστηρίων από οποιονδήποτε από τους προσφεύγοντες.

54. Για την νομολογία του Δικαστηρίου επί του ζητήματος της άρνησης της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία δικαστική απόφαση, βλέπε, μεταξύ πολλών άλλων, την απόφαση *Βεντούρης και Βεντούρη* (πιο πάνω αναφερόμενη, § 44).

55. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει επίσης ότι, σε έναν τομέα τόσο περίπλοκο και δύσκολο όσο ο χωροταξικός σχεδιασμός, τα συμβαλλόμενα Κράτη απολαμβάνουν μιας ευρείας διακριτικής ευχέρειας κατά την άσκηση μιας πολεοδομικής πολιτικής. Τίποτε δεν θα του επέτρεπε συνεπώς να υποστηρίξει ότι η διοίκηση δεν έχει πλέον το δικαίωμα να εξετάσει αν είναι σκόπιμο να απαλλοτριώσει εκ νέου την επίδικη ιδιοκτησία ή να προδικάσει το μη νόμιμο ενός τέτοιου μέτρου (*Κοσμίδης και Κοσμίδου κατά Ελλάδας*, αριθ. 32141/05, § 25, 8 Νοεμβρίου 2007, και πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας*, § 38).

56. Το Δικαστήριο παρατηρεί ως προς τούτο ότι, σύμφωνα με την συναφή νομολογία των ελληνικών δικαστηρίων, κατόπιν της άρσης της απαλλοτρίωσης ενός οικοπέδου, το τελευταίο δεν καθίσταται αυτομάτως οικοδομήσιμο. Η διοίκηση θα εκτιμήσει αν υφίστανται λόγοι οι οποίοι δεν επιτρέπουν την δόμηση, όπως τα χαρακτηριστικά του οικοπέδου, τα πολεοδομικά χαρακτηριστικά του τόπου στον οποίο ευρίσκεται το οικοπέδο, το νομικό καθεστώς και η τοπογραφία του τόπου αυτού, η ανάγκη της επιβολής μιας νέας απαλλοτρίωσης (πιο πάνω παράγραφος 31).

57. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι στις 27 Νοεμβρίου 1972, ένα διάταγμα τροποποίησε το ρυμοτομικό σχέδιο του Μοσχάτου και δέσμευσε πολλά οικοδομικά τετράγωνα, σε ένα από τα οποία ευρισκόταν η ιδιοκτησία των προσφευγόντων, για τις ανάγκες της κατασκευής ενός σταδίου. Εν τούτοις, η απαλλοτρίωση δεν συντελέσθηκε ούτε το στάδιο κατασκευάσθηκε, αλλά η ιδιοκτησία των προσφευγόντων δεν αποχαρακτηρίσθηκε. Στις 31 Δεκεμβρίου 2003, το διοικητικό πρωτοδικείο Πειραιά κήρυξε την άρση της δέσμευσης της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων για τον λόγο ότι είχαν παρέλθει τριάντα έτη

χωρίς να έχουν ληφθεί μέτρα για να συντελεστεί η απαλλοτρίωση. Λίγο πριν την απόφαση του διοικητικού πρωτοδικείου, ο νομάρχης αρνήθηκε να ανανεώσει την άδεια λειτουργίας της επιχείρησης των προσφευγόντων για τον λόγο ότι τα κτίρια τα οποία την στέγαζαν ήταν αυθαίρετα. Πάντοτε πριν την έκδοση της απόφασης του δικαστηρίου, ο δήμος Μοσχάτου απέρριψε μία αίτηση των προσφευγόντων για την νομιμοποίηση των κτιρίων.

58. Από μία άλλη πλευρά, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι η δέσμευση του οικοπέδου δεν έληξε. Στις 22 Σεπτεμβρίου 2005, ο νομάρχης Αθηνών αποφάσισε να επιβάλει μία νέα απαλλοτρίωση, η οποία δεν συντελέστηκε επίσης. Στις 25 Ιουνίου 2008, το δημοτικό συμβούλιο του Μοσχάτου επέβαλε για τρίτη φορά μία νέα απαλλοτρίωση. Η αποζημίωση της απαλλοτρίωσης η οποία ορίστηκε από το εφετείο Αθηνών ουδέποτε καταβλήθηκε στους προσφεύγοντες. Συν τοις άλλοις, το δημοτικό συμβούλιο του Μοσχάτου αρνήθηκε να δώσει συνέχεια στην πρόταση των προσφευγόντων να δεχθεί διευκολύνσεις πληρωμής του μεριδίου του δήμου προς τούτο και κήρυξε την άρση της απαλλοτρίωσης λόγω της μη πληρωμής εντός της νόμιμης προθεσμίας (πιο πάνω παράγραφος 17).

59. Από το έτος 2012, ο δήμος Μοσχάτου εκκίνησε διαπραγματεύσεις με τους προσφεύγοντες με δηλωθέντα σκοπό να αγοράσει την ιδιοκτησία τους. Το 2015, οι διαπραγματεύσεις αυτές ήταν ακόμη σε εξέλιξη, αλλά χωρίς οι προσφεύγοντες να μπορούν να διαθέσουν ελεύθερα την ιδιοκτησία τους δεδομένου ότι ο δήμος παρέλειψε να τροποποιήσει το ρυμοτομικό σχέδιο και να καταστήσει το οικόπεδο οικοδομήσιμο. Παρά την θέση σε ισχύ του νόμου 4315/2014 και την αίτηση η οποία υποβλήθηκε την 1^η Σεπτεμβρίου 2015 από τους προσφεύγοντες στην βάση του άρθρου 3 § , οι προσφεύγοντες δεν έχουν ακόμη επιτύχει την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου προκειμένου να καταστήσουν το οικόπεδό τους οικοδομήσιμο (πιο πάνω παράγραφοι 22 – 24).

60. Εν συντομία, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι, από την απόφαση με αριθμό 3780/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου η οποία ήρε την επιβληθείσα το έτος 1972 απαλλοτρίωση, ή ακόμη και από την απόφαση με αριθμό 5830/2011 του εφετείου η οποία όρισε το οριστικό ύψος της αποζημίωσης της απαλλοτρίωσης που επιβλήθηκε για τρίτη φορά, η κατάσταση της ιδιοκτησίας των

προσφευγόντων δεν μεταβλήθηκε: παρά την άρση της απαλλοτρίωσης το έτος 2003, αφ' ενός, αυτή παρέμεινε δεσμευμένη μετά από την επιβολή διαδοχικών απαλλοτριώσεων και από διαπραγματεύσεις σχετικά με μία ενδεχόμενη αγορά οι οποίες απέβησαν άκαρπες, και, αφ' ετέρου, δεν αποζημιώθηκε παρά τις αποφάσεις που όρισαν το οριστικό ύψος της απαλλοτρίωσης και αναγνώρισαν τους προσφεύγοντες ως δικαιούχους της αποζημίωσης.

61. Κατά συνέπεια, λαμβανομένης υπόψη της διάρκειας της δέσμευσης της ιδιοκτησίας των προσφευγόντων, τι Δικαστήριο εκτιμά ότι η διοίκηση αθέτησε την υποχρέωσή της να λάβει, με επιμέλεια, μέτρα κατάλληλα προκειμένου να συμμορφωθεί κατ' αρχήν προς την απόφαση με αριθμό 3780/2003 του διοικητικού πρωτοδικείου, και στην συνέχεια προς την απόφαση με αριθμό 5830/2011 του εφετείου. Το γεγονός ότι, κατά την διάρκεια αυτού του χρονικού διαστήματος, καμία από τις ενέργειες των αρχών, και ιδίως του δήμου Μοσχάτου, δεν είχε κάποιο αποτέλεσμα αποδεικνύει την διστακτικότητα της τελευταίας στο να επωμιστεί τις συνέπειες των πιο πάνω αναφερομένων αποφάσεων.

62. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο απορρίπτει τα υπόλοιπα επιχειρήματα της Κυβέρνησης τα οποία παρουσιάστηκαν στο πλαίσιο της ένστασης της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων και συμπεραίνει ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης.

63. Όσον αφορά το άρθρο 13, λαμβανομένων υπόψη των συμπερασμάτων του Δικαστηρίου επί της ένστασης της μη εξάντλησης των εθνικών ενδίκων βοηθημάτων και της σχετικής νομολογίας του (*Κανελλόπουλος κατά Ελλάδας*, αριθ. 11325/06, § 33, 21 Φεβρουαρίου 2008, και πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Παναγιώτης Γκίκας και Γεώργιος Γκίκας*, § 44), το Δικαστήριο συμπεραίνει ότι υπήρξε εν προκειμένω παραβίαση και του άρθρου αυτού.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

64. Σύμφωνα με τους όρους του άρθρου 41 της Σύμβασης:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των

συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Ζημία

65. Για την υλική ζημία, οι προσφεύγοντες ζητούν τα ακόλουθα ποσά: 3.770.121,03 ευρώ (EUR) που αντιστοιχεί με την αποζημίωση της απαλλοτρίωσης που τους επιδίκασε το εφετείο, πλέον τόκων, 32.105.952,24 EUR που αντιστοιχούν στο δάνειο, πλέον τόκων, το οποίο ο Κωνσταντίνος και η Ελένη Τριάντη συνήψαν με την τράπεζα για την κατασκευή ενός νέου εργοστασίου και για να συνεχίσουν την εκμετάλλευση της επιχείρησής τους. Για την ηθική βλάβη, ο Κωνσταντίνος και η Ελένη Τριάντη ζητούν έκαστος 100.000 EUR και η Σταυρούλα – Μυρτώ Τριάντη, ο Γεώργιος Τριάντης και η Αλεξάνδρα Τριάντη 5.000 EUR έκαστος.

66. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν έχουν κανένα δικαίωμα για αποζημίωση της υλικής ζημίας, στον βαθμό που το Δικαστήριο απέρριψε ως απαράδεκτη, στο στάδιο της κοινοποίησης, την αιτίαση η οποία έλκεται από το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου αριθ. 1. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, υπογραμμίζει ότι η απόφαση με αριθμό 3343/2019 του διοικητικού πρωτοδικείου τους είχε επιδικάσει κάποια ποσά για ηθική βλάβη, στην βάση του ισχυρισμού των προσφευγόντων σύμφωνα με τον οποίο το γεγονός ότι η ιδιοκτησία τους παρέμενε πολεοδομικά αρρύθμιστη παραβίαζε το άρθρο 6 § 1 της Σύμβασης (πιο πάνω παράγραφος 27). Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει επίσης ότι η απόφαση αυτή απετέλεσε το αντικείμενο εκ μέρους των προσφευγόντων μιας έφεσης η οποία είναι ακόμη εκκρεμής ενώπιον του διοικητικού εφετείου (πιο πάνω παράγραφος 28). Η Κυβέρνηση υποστηρίζει τέλος ότι η ενδεχόμενη διαπίστωση της παραβίασης του άρθρου 6 θα συνιστούσε μία επαρκή ικανοποίηση.

67. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης στην οποία αυτό κατέληξε προκύπτει αποκλειστικά από την άρνηση της διοίκησης να συμμορφωθεί προς μία απόφαση του διοικητικού πρωτοδικείου. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν βλέπει αιτιώδη συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας παραβίασης και της επικαλούμενης από τους προσφεύγοντες υλικής ζημίας.

Συντρέχει επομένως λόγος απόρριψης αυτής της πτυχής των αξιώσεών τους (*Μοσχόπουλος – Βεϊνόγλου και λοιποί κατά Ελλάδα*, αριθ. 32636/05, § 45, 18 Οκτωβρίου 2007, και πιο πάνω αναφερόμενη απόφαση *Βεντούρης και Βεντούρη*, § 52). Αντιθέτως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η δεύτερη, η τρίτη, η τέταρτη, ο πέμπτος και ο έκτος των προσφευγόντων υπέστησαν μία βέβαιη ηθική βλάβη την οποία δεν αποκαθιστά επαρκώς η διαπίστωση της παραβίασης της Σύμβασης. Αποφαινόμενο σύμφωνα με την αρχή της επιείκειας, τους επιδικάζει από κοινού 17.500 ευρώ (EUR) για την αιτία αυτή, πλέον οποιουδήποτε ποσού το οποίο μπορεί να οφείλεται για τον φόρο.

68. Εν τούτοις, οι προσφεύγοντες δεν θα μπορούσαν να αποσπάσουν από την απόφαση του Δικαστηρίου ένα δικαίωμα σε μία διπλή αποζημίωση ή σε αδικαιολόγητο πλουτισμό. Κατά συνέπεια, σε περίπτωση κατά την οποία η διαδικασία η οποία είναι σήμερα εκκρεμής στην Ελλάδα θα έχει τυχόν, κατόπιν της καταβολής αυτής, μία έκβαση σύμφωνη με την απόφαση επί της κύριας δίκης, οι προσφεύγοντες θα πρέπει να επιστρέψουν στο εναγόμενο Κράτος το ποσό το οποίο θα καταβληθεί με τον τρόπο αυτό (*Molla Sali κατά Ελλάδα (δίκαιη αποζημίωση)*, αριθ. 20452/14, § 46, 18 Ιουνίου 2020).

B. Έξοδα και δικαστική δαπάνη

69. Οι προσφεύγοντες δηλώνουν ότι δεν έχουν φυλάξει μετά από όλα αυτά τα χρόνια τιμολόγια που αφορούν τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη τους, αλλά εκτιμούν ότι έχουν δαπανήσει για την αιτία αυτή το ποσό των 30.000 EUR. Στο αίτημά τους για έξοδα επισυνάπτουν τρία τιμολόγια: ένα τιμολόγιο για μεταφράσεις στην αγγλική γλώσσα διαφόρων εγγράφων τα οποία κατατέθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου ύψους 1.327,60 EUR, ένα τιμολόγιο, ύψους 5.136,04 EUR, το οποίο εκδόθηκε από το σώμα ορκωτών λογιστών το οποίο υπολόγισε την αξία του οικοπέδου των προσφευγόντων, και ένα τιμολόγιο, ύψους 492 EUR, για την εκπόνηση ενός τοπογραφικού σχεδίου του οικοπέδου.

70. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το ζητούμενο ποσό είναι υπέρογκο, μη αναγκαίο και μη αποδεικνυόμενο από κατάλληλα δικαιολογητικά.

71. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες δεν προσκομίζουν τιμολόγια των αμοιβών οι οποίες καταβλήθηκαν στην δικηγόρο τους, αλλά δεν αμφιβάλλει ότι, καταθέτοντας την προσφυγή και προσκομίζοντας παρατηρήσεις, η δικηγόρος των προσφευγόντων τους παρείχε την αναγκαία δικαστική συνδρομή. Όσον αφορά τα πιο πάνω αναφερόμενα τιμολόγια τα οποία προσκομίστηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, το τελευταίο σημειώνει ότι μόνον εκείνο που αφορά την μετάφραση ορισμένων εγγράφων στην αγγλική γλώσσα είναι συναφές. Εκτιμά συνεπώς εύλογο να τους επιδικάσει από κοινού 3.000 EUR για την αιτία αυτή.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

72. Το Δικαστήριο κρίνει προσηκόν να ευθυγραμμίσει το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας με το επιτόκιο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ, ΟΜΟΦΩΝΑ,

1. *Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή,*
2. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Σύμβασης,
3. *Αποφαίνεται* ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 13 της Σύμβασης,
4. *Αποφαίνεται*
 - (α) ότι το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλει από κοινού στους δεύτερη, τρίτη, τέταρτη, πέμπτο και έκτο των προσφευγόντων, εντός προθεσμίας τριών μηνών, τα ακόλουθα ποσά:
 - i. 17.500 EUR (δεκαεπτά χιλιάδες πεντακόσια ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος, για την ηθική βλάβη,
 - ii. 3.000 EUR (τρεις χιλιάδες ευρώ), πλέον οποιουδήποτε ποσού που μπορεί να οφείλεται επί του ποσού αυτού ως φόρος, για τα έξοδα και την δικαστική δαπάνη,
 - (β) ότι από την λήξη της πιο πάνω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, τα ποσά αυτά θα προσαυξηθούν με έναν απλό τόκο με επιτόκιο ίσο προς

εκείνο της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, προσαυξημένο κατά τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

5. *Απορρίπτει* το αίτημα δίκαιης ικανοποίησης κατά τα λοιπά.

Συντάχθηκε στα γαλλικά και στην συνέχεια κοινοποιήθηκε εγγράφως στις 18 Μαρτίου 2021, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 77 §§ 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

(υπογραφή)

Attila Teplán

Τελών χρέη Αναπληρωτή Γραμματέως

(υπογραφή)

Krzysztof Wojtyczek

Πρόεδρος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Αρ.	Ονοματεπώνυμο	Ημερομηνία γέννησης	Υπηκοότητα	Τόπος κατοικίας
1	Σταυρούλα ΚΑΨΙΛΗ	14.09.1924	ελληνική	Μοσχάτο Αττικής
2	Ελένη ΚΑΨΙΛΗ - ΤΡΙΑΝΤΗ	14.06.1954	ελληνική	Μοσχάτο Αττικής
3	Αλεξάνδρα ΤΡΙΑΝΤΗ	26.10.1993	ελληνική	Μοσχάτο Αττικής
4	Σταυρούλα – Μυρτώ ΤΡΙΑΝΤΗ	02.07.1980	ελληνική	Μοσχάτο Αττικής
5	Γεώργιος ΤΡΙΑΝΤΗΣ	16.11.1984	ελληνική	Μοσχάτο Αττικής
6	Κωνσταντίνος ΤΡΙΑΝΤΗΣ	01.01.1951	ελληνική	Μοσχάτο Αττικής

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 20 Απριλίου 2021

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος

Ακριβής μετάφραση του συνημμένου εγγράφου από τα γαλλικά.

Αθήνα, 16 Φεβρουαρίου 2021

Ο μεταφραστής

Αλέξανδρος Πετρουτσόπουλος